

כ"ד - כי ארכו • אמר: 'מעטפה אין לי לדאג, מאחר שלא אנסוה עד עכשו', ולא נזהר להיות נשמר. וישקף אבימלך וגו' • שראהו משמש מטתו.

טוקרא אבימלך ליצחק ואמר כרם הא אתה הוא ואך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן אמנות עליה:

(ט) ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך הוא ואך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן אמנות עליה:

י ואמר אבימלך מה דא עבדת לנא פזער פון שכיב דמיחד בעמא עם אתה עם ואיתתא עלנא חובא:

(י) ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם:

כ"ד - אחד העם • המיחד בעם, זה המלך. והבאת עלינו אשם • אם שכב, כבר, הבאת אשם עלינו.

יא ופקיד אבימלך ית כל עמא למימר דינזק בגברא הדין ובאתתה אתקטלא יתקטל:

(יא) ויצו אבימלך את כלהעם לאמר הנגע באיש הנה ובאשתו מות יומת:

יב וזרע יצחק בארעה ההיא ואשפח בשפא ההיא על מד מאה בדשערוהי וברכה י:

(יב) וזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יהוה:

כ"ד - בארץ ההוא • אף על פי שאינה חשוכה בארץ ישראל עצמה, בארץ שבעת הגוים (כ"ד). בשנה ההוא • אף על פי שאינה כתקנה, שהיתה שנת רעבון (כ"ד). בארץ ההוא בשנה ההוא • שניהם למה? לומר שהארץ קשה והשנה קשה. מאה שערים • שאמדה כמה ראויה לעשות, ועשתה על אחת שאמדה מאה. ורבותינו אמרו: 'אמד זה, למעשרות היה'.

פירוש אשל אברהם - הרב אלאשילי

"אם שכב כבר", אנו "הבאת עלינו אשם", והינו שהפטיק צריך להיות לאחר תיבת "כבר". אף להעיר שאחד מכתבי היד הקדומים לא גורס התיבות "אם שכב", מה שמוכיח שתיבת "כבר" מוסכת על "הבאת". תורה יא

(יב) בארץ ההוא - אף על פי שאינה חשוכה בארץ ישראל עצמה, בארץ שכנה גוים - שאף על פי שגבר היא בחלק של ארץ ישראל (כדלעיל פסוק ב וברשי שם). אינה מארץ שבע אומות, לכן אינה חשוכה בארץ ישראל עצמה (ג"א).

בשנה ההוא - אף על פי שאינה כתקנה, שהיתה שנת רעבון. (בארץ ההוא .. בשנה ההוא - שניהם למה - למה כפל פעמים "ההיא" (משכיל לדוד). ואף שכבר באר זה לפני כן, כאן מוסיף ביאור על פי המבואר לעיל, וכדלקמן.

לומר שהארץ קשה - לזריעה. והשנה קשה) - בכתיב יד ובדפוס

(י) אחד העם - המיחד בעם - כי אם לא כן, "העם" למה לי (באר בשדח). בכמה דפוסים נוסף: פתרגומו [דמיחד בעמא]. וראה גם רש"י לקמן מט, טז. שמואל א טז, יח.

זה המלך - ולכן אמר: "הבאת עלינו אשם", ולא "הבאת עליו אשם" (רא"ס). ואמר "עלינו" לשון רבים, כי בן מצינו לשון רבים בלפי מלך (שפ"ח).

והבאת עלינו אשם - אם "שכב", כבר "הבאת עלינו אשם" - שאין לפרש "הבאת" בלשון עתיד [שהוא] הוא וא"ו המהפך], שהרי עם השכיבה בא האשם [וכיון ש"שכב" הוא לשון עבר, בהכרח שגם "הבאת" הוא לשון עבר], ולכן מפרש: "אם שכב - כבר הבאת עלינו אשם" [דהינו שהוא] הוא וא"ו המוסיף (ג"א). ובספר "יוסף הלל" מפרש, שכונת רש"י לבאר מדוע נאמר: "והבאת עלינו אשם", בזמן שרק "כמעט שכב", דהינו שעדין לא שכב, ובעתיד הרי יכול למנוע שלא ישכב, ועל כן מבאר שפירושו:

(ח) כי ארכו - אמר: מעטפה אין לי לדאג, מאחר שלא אנסוה עד עכשו, ולא נזהר להיות נשמר - והניח מקום ההשקפה פתוח (רא"ס).

וישקף אבימלך וגו' - שראהו - בכמה כתיבי יד ודפוסים ראשונים: "ראהו". וראה בהערה הבאה.

משמש מטתו - שאם לא כן, מהיכן ידע שהיא אשתו, וגם פירוש "מצחק" הוא מלשון תשמיש, כדלקמן לט, יז: "ליצחק בן" (ג"א). מה שכתב פירוש זה על "וישקף אבימלך וגו'", ולא על הפסוק "וירא וגו'" [ואכן כן היא גירסת הר"א], שהפירוש הוא על תיבת "וירא וגו'"], כתב הרע"ב, משום שבזה מבאר מדוע נאמר בלשון "וישקף", שהרי כל השקפה שבמקרא היא לרעה (כדלעיל ברשי יח, טז). ומה היא כאן הרעה? ועל זה כתב: "שראהו משמש מטתו", ולכן כתב "שראהו" (ולא סתם "שראהו"). שנה הטעם שנאמר "וישקף", שראה אותו משמש מטתו. תורה ט